

Надії, перекреслені війною

Події, які розгорталися у вже далекому, як всім здається, 2014 році, зачепили багато людських душ та сердець, та мене особисто. Євромайдан у Києві, пов'язаний з надіями на великі зміни у суспільному житті багатьох громадян, протистояння та жорстокий розстріл протестувальників, боягузлива та комічна

втеча «легітимного», підла та незаконна анексія «старшим братом» Криму, поява «зелених чоловічків» в містах Сходу України, проштовхування «руської весни» від Харкова до Одеси. А далі ланцюг подій, який можна порівняти зі сніговою кулею, який порушив звичайний спосіб життя багатьох мешканців рідного краю та дуже вплинув на людську свідомість та поведінку.

Випадковості не випадкові, згадуючи все те, що відбувалось в рік, який співпав зі сторіччям початку Першої світової війни. Тоді багатьом здавалося, що Україна на межі війни з сусідньою країною, на яку в той час ми і подумати не могли. Добре, що цього не сталося, хоча деяка частина суспільства навіть дуже сподівалась на вторгнення Росії та робила все можливе для цього. Але війна все рівно почалась і назву їй дали таку цікаву – «гібридна». Але як не називай війну, від того нам, пересічним громадянам, легше не стало. Явище це надзвичайне. Воно виливається в великі страждання, супроводжувані смертю ні в чому не повинних людей, руйнацією мирних поселень, знищенням інфраструктури, появою великої кількості біженців, голоду та іншими негараздами. І для багатьох мешканців рідного краю та особисто мене та моєї родини стала іспитом на витримку морального стану душі.

Про хід історії 2014 року всі і так багато знають, тому ця стаття не ставить перед собою мету відновлювати хронологію подій – тільки донести особисті спогади та переживання, зв'язані з подіями того року.

Початок 2014 року запам'ятався постійним надходженням новин з Києва, як з телебачення, так і з мережі Інтернет. Всі основні події в країні відходили на другий план, доля держави та народу тоді вирішувалась на Майдані. Тому і

теми розмов пересічних громадян волею неволею стікалися до обговорення цієї теми.

Серед багатьох знайомих, людей середнього та більш старшого віку, існувала негативна точка зору. Вони самі або більш під впливом новин з російського телебачення, вважали, що вся ця акція – постанова за гроші Держдепа США, що Україні нема що робити в Європі, що тільки об'єднавшись з Росією всі заживуть добре і щасливо. Багато слухів в місті ходило про земляків, учасників Майдану, котрі їздили в столицю за гроші, а потім повернувшись, божеволіли. Що «Беркут» – справжні герої, а протестувальники – горстка бомжів, які перетворили центр міста на смітник. Засуджували президента за нерішучі дії та неспроможність навести лад в місті та країні. Але на звичайне життя жителів міста та регіону, здебільшого події в Києві не впливали. Більш менш свідомість у людей почала прокидатися навіть не після кривавих подій 18-20 лютого, а після ганебної втечі Януковича, та його людей з найближчого оточення. Всі обговорювали деталі його втечі, інтер'єри його палацу в Межигір'ї та будинку генпрокурора Пшонки.

Для мене особисто саме дата 20 лютого стала переломною, хоча до цього були сумніви з приводу правильності дій євромайданівців. А ці сумніви частенько ще й підкріпляли телевізійні репортажі московських каналів, яких було достатньо в кабельній мережі. Це згодом вже трохи почав розуміти, а чого це сусідня країна так переймається цими подіями, в них що, своїх проблем не достатньо? Тому прийшлося перемикатись на пошук інформації з різних джерел, здебільшого з Інтернету та з тих ресурсів, де можна читати новини, аналітичні статті, обговорення. Зіткнувся з таким поняттям, як «проплачений тролінг», коли в обговореннях тем на сайтах українських Інтернет – видань відвідувачі з триколірною поміткою буквально не давали змоги висловитися іншим читачам з проукраїнською позицією.

Скінчилась зима, а за нею прийшла весна – пора надій. Але чомусь, тривога на душі тільки наростала. Новини з Криму, наступ «руської весни» на Донбасі, Харкові, південних обласних центрах. Поява барикад та блокпостів на в'їзді до Донецька – з озброєними співробітниками міліції, пізніше до них додалися непривітні люди в цивільному з «георгіївськими стрічками». Це все дуже запам'яталось, тому що той час приходилось частенько відвідувати обласний центр, як автобусом, так і попутними легковиками. Всі автомобілі з номерами других областей зупиняли та ретельно обшукували. З розмов з колишнім співробітником міліції, все це робилось з метою недопущення до обласного центру «правосеків», тому що так звана еліта області не дуже хотіла повторення Майдану у себе в Донецьку, та хотіла відсторонитися від революційних подій в країні. На початку квітня вже і на розвилці

Красноармійськ – Донецьк, з боку Костянтинівки, з'явилась така барикада з різношерстою публікою, яка складалась з ветеранів – афганців, а також людей з невизначеним соціальним статусом. Перевірки документів, питання про ціль поїздки – все це дуже дратувало.

Після захвату облдержадміністрації та проголошення так званої ДНР, збройного захоплення будівлі міліції у Слов'янську «зеленими чоловічками», на часі стояло одне питання – чи уникне рідне місто долі обласного центру та інших великих міст області. Але сподівань було все менше, тому що сценарій по захопленню Донбасу, явно написаний у Кремлі, продовжував втілюватись у життя. Це і достатньо «тихий» захват міського управління міліції, а згодом і будівлі міськвиконкому збройними людьми, встановлення барикади. Це і прибирання з держустанов прапорів України та поява замість них синьо-червоно-чорних. В організаціях та деяких підприємствах почали вивозити та ховати установчі документи, оргтехніку, та саме цінне – документи з особового складу працівників. Місто оточили блокпостами, було оголошено комендантську годину. Події розвивались досить тихо.

Гучні події в Костянтинівці почались в ніч на 4 травня, коли український військовий десант штурмував телевежу та блокпости. Звуки стрілянини лунали по всьому місту. В той вечір ліг мобільний зв'язок і зв'язатись з рідними за допомогою мобільного телефону було практично неможливо. Наступного ранку при в'їзді в місто зі сторони Донецька спостерігав спалені покривки на дорозі та відсутність озброєних людей. Але вже цього дня з'явилась величезна барикада на проспекті Ломоносова навпроти Палацу культури «Октябрь». Пішли чутки, що на чотирнадцятиповерхівці засів чи то снайпер, чи кулеметник. Деякий час відсутнє ефірне телебачення, телепередачі дивились через інтернет. В новинах писали, що арештували черговий тираж «Провінції», а потім пройшло і закриття цього видання за незгоду редакції з тим свавіллям, що відбувалось в місті та області. А святкування Дня Перемоги запам'яталось постійними спекуляціями на темі жертв війни та ветеранів.

В місті активно йшла підготовка до так званого референдуму. 11 травня урочисто відкрились виборчі дільниці. Багато жителів йшли на голосування зі святковим настроєм. Близькі знайомі дуже цим пишались та навіть викладали фотографії з дільниць у соцмережі. У багатьох були великі сподівання розвитку Кримського сценарію і надія як найшвидше опинитись в складі Росії. Наша сім'я проігнорувала цю «важливу» подію, тому клопотались на присадибній ділянці. Пам'ятаю, як навіть приїжджали до моєї літньої матері на легковому з бюлетенями для голосування, роздрукованими на «ксероксі», але ми їх відправили ні з чим. Сусідка, 1927 року народження відмовилась голосувати, пославшись на те, що її влаштовує Україна.

Згадуючи той травень, не можу пригадати якогось світлого дня. Події в Одесі в будинку профспілок, в Маріуполі, Донецькому аеропорту та інші не давали змоги жити як раніше. Потрохи життя почало завмирати, в місті закриваються кафе та відомий ресторан «Комільфо». В великих супермаркетах та крамницях скоротився час роботи, обмежено продаж спиртних напоїв. Ввечері життя в місті зупинялось. Перестали працювати нічні кіоски. Відмінилось багато концертів, особливо у Донецьку. Дочка студентка дуже сумувала за відміну концерту гурту «Океан Ельзи». А в Україні в той час проходили президентські вибори, зі зрозумілих причин в Костянтинівці не могло бути й мови про їх проведення.

Запам'яталось те, що з багатьма людьми, особливо з літніми, приходилось обережніше спілкуватись, тому що дія пропаганди з російських телеканалів досягала свого піку, особливо з початком активних бойових дій під Слов'янськом. Почали використовуватись такі образливі вирази як «київська хунта», «укропи», «нацики». З екранів телевізору постійні репортажі московських каналів про обстріли цивільних помешкань «злочинною» українською владою. В навколишньому середовищі людям з проукраїнською позицією існувати стало дуже небезпечно. Обережніше приходилось висловлювати свої думки, та вибирати коло співрозмовників. Тому для мене дуже популярним став «Twitter», в якому є можливість читати короткі новини та обмінюватись своїми думками.

Червень запам'ятався активними боями під Слов'янськом, перебоями з видачею готівки у банкоматах, затримками виплат пенсій. З постаменту «ополченцями» було викрадено танк «ІС-3», потім розповідали що він ще й приймав участь у боях, як прикриття для піхоти. Готель «Європа» був заселений збройними людьми, які чергували на блокпостах, зрозуміло, що ніхто з них за проживання не платив. Через місто прогнали танки у бік Краматорська, після чого на асфальті залишились відбитки гусениць. Гул авіації, зведення про збиті гелікоптери ЗСУ, загибель цивільних та військових не давали спокою. В місті проходять поховання місцевих «ополченців», а на в'їзді в Донецьк, з боку аеропорту, стояв розстріляний та обгорілий КАМАЗ. Обіцянки закінчити АТО за лічені години не здійснились, тому позитивного настрою не відчувалось. Один позитивний момент був пов'язаний з успішним закінченням донькою університету, та отримання нею звання «бакалавр». Хоча і їй прийшлося стати мимовільним свідком тих подій – захвату обласної прокуратури, навпроти їхнього гуртожитку. Наші хвилювання за час її поїздок у Донецьк. Слава Богу, що все минулось.

Потім вже був липень, коли 5-го через місто їхали зі Слов'янська «бойовики». Сказати, що тікали – ні, тому що рухались впевнено та з

усмішками. Весь день над містом кружляли по черзі штурмовики. А вже сьомого числа в місті над адмінбудівлями замайоріли такі бажані жовто – сині прапори. Газета «Провінція» також повернулася у рідні стіни. Словами головного редактора «Але де ж свято, де радість повернення в звичний уклад колишнього життя? А немає їх. Бо «повернулося» не «як було». Повернулася просто тиша за вікном, якої так жадали люди. Але люди вже інші, і життя інше. Воістину, розумієш сенс стародавньої приказки: «В одну річку двічі увійти не можна»... Але все рівно, на душі трохи стало легше.

Хоча бойові дії і оминули рідне місто, але близькість війни все більше відчувалась. Гул військової авіації, артилерійська канонада, військова техніка на вулицях та постійні зведення про загибель людей, все це накладало свій відбиток на моральний стан душі. Підірваний залізничний міст на Донецькій трасі збільшував час шляху до обласного центру. Моторошно було на вокзалі Донецька, коли проводжав доньку на львівський поїзд, а з вулиці Артема самохідні артустановки почали обстріл аеропорту. Слава Богові що не було «ответкі» і для пасажирів все минулось, хоча прийшлося похвилюватись поки поїзд не проїде небезпечну зону. Страшно було спостерігати наживо за обстрілом багатоповерхівок біля лікарні Вишневецького....

А після був гарячий серпень, коли на під'їзді до Горлівсько - Донецької розвилки трохи не попали під артобстріл, та були вимушені повернутись додому. Спостерігав, як в Донецьку по вулиці Артема проходила бойова техніка та військовий автотранспорт, проводились запуски градів з Путіловки та району Яковлєвки – Мінеральне, «ответкі», спалені поля пшениці та воронки від розривів снарядів. День Незалежності пройшов з надією, що все це скоро закінчиться, але події під Іловайськом та лицемірне вторгнення військ Росії на східному кордоні перекреслили всі сподівання на мирне життя.

В кінці вересня мені ще одного разу прийшлося навідатись до Донецька та побачити своїми очима що там відбувалось. Воронка від снаряду та посічений осколками приватний будинок в районі «Норд», безперервний гуркіт артилерії, групи військових на Університетській, барикада на вході до славнозвісного «Ліверпуля», розповіді очевидців про «гради» всередині студентського містечка, закриті бутики, не всміхнені перехожі та численні військові патрулі на Артема, а потім дорога додому три з половиною години в переповненому автобусі.

В Костянтинівці побільшало населення – багато людей тікало від війни. Активно здавалося житло. В продуктових магазинах побільшало виручки від реалізації. Не звертаючи уваги на небезпеку багато люду їхало з непідконтрольних територій за продуктами харчування та товарами першочергового споживання, так як там спостерігався їх певний дефіцит, та

спекуляція. Запам'яталась велика кількість дрібних монет у крамницях – від відчаю люди діставали зі схованок свої скарбнички.

Станція Костянтинівка стала відправною для поїздів на Київ, Москву, потім і на Одесу. Вокзал був забитий цивільними та військовими. Для біженців в армійському наметі організували пункт обігріву та зробили пересувний пункт соціальних служб. Осінь, початок зими пам'ятні колонами військової техніки та розміщенням у місті армійських частин. Війна продовжувалась. А багато мешканців зловтішалось, що зо дня на день візьмуть Донецький аеропорт, а там і Костянтинівку, Дружківку, Краматорськ зі Слов'янськом. А їхніми кумирами стали нікому раніш невідомий торговець курятини, автомийник та охоронник з магазину. Бог їм суддя, хоча в заповітах було сказано «Не створи собі кумира».

З того часу пройшло вже майже три роки, і надія, що настане мирне життя практично відсутня, тому що кожного дня спостерігаємо за новинами з лінії зіткнення, хоча звуків обстрілів в місті вже майже не чути. Але надія повинна бути. Надія на більш кращу долю для всіх нас, мешканців рідного міста та Донбасу, всіх громадян України, а також для всіх, кого ця війна змусила покинути рідні оселі. Закінчити цю кляту війну. Щоб з'єдналися розбиті родини, щоб відбудовувалось мирне життя, щоб про наш край згадували тільки, як процвітаючий та заможний, з щасливими та добрими людьми. З гарними дорогами, квітучими садами, з веселою та галасливою дітворою.

Бажаю всім миру, а тим хто пізнав біль втрат – глибокого співчуття, та найкращого майбутнього для себе і своїх рідних. Благослови всіх Господи!

Хотілось ще розповісти, як я опинився в державному архіві Донецької області. За освітою я інженер-металург і більша частина мого трудового стажу пов'язана з чорною металургією, але так вийшло, що промисловість рідного міста опинилась на грані повного знищення. З міста трудової слави воно перетворилось в депресивне – на місці великих підприємств, колишньої гордості краю, залишилися зруйновані помешкання та груді битої цегли. Багато людей виїхали в пошуках кращої долі. Я не покинув місто, тому що треба було доглядати літню мати. З ринком праці в останні роки наступила певна криза, влаштуватись по спеціальності було нереально.

На початку серпня 2016 року від дружини дізнався що в держархіві області об'являється конкурс на заміщення вакантних посад, що архів продовжує працювати. Тоді я ще не зовсім уявляв цю роботу, хоча розумів, що вона пов'язана з великим обсягом документів та історією, а в школі цей предмет мені подобався. В зв'язку з тим, що робота пов'язана з державною службою, прийшлося вивчати, як Конституцію України, так і багато інших законів, положень та правил, що регулюють роботу держслужбовця та архівної

установи. Перший етап – тестування, потім другий етап – співбесіда. Мені не вдалось зайняти перше місце, але розумів, що втрачати надію не треба. Через деякий час вона з'явилась, і після спецперевірки, стажування та прийняття присяги державного службовця був прийнятий до держархіву області головним спеціалістом відділу використання інформації документів.

Моя робота у державному архіві пов'язана із розглядом звернень громадян, виконанням запитів юридичних та фізичних осіб. Проведення систематичного аналізу та узагальнення звернень громадян, виявлення проблем, які потребують розв'язання, інформування про це керівництва, Укрдержархіву та облдержадміністрації. Робота з засобами масової інформації, проведення тематичних виставок, уроків до значущих дат та подій в історії регіону і держави. Інформування зі складом і змістом документів Національного архівного фонду громадськості, органів державної влади та місцевого самоврядування. Роботи на посаді вистачає «з головою», багато ще моментів незрозумілих, трапляються і помилки, які доводиться виправляти не без допомоги більш досвідчених колег. Зіткнувся з регулярним плануванням роботи та звітуванням про її виконання. Але як кажуть: «не боги горшки обпалюють», досвід приходить з часом. А часу як завжди обмаль і результати роботи повинні бути максимальні. Тому думаю, що за рахунок самовдосконалення, допомоги керівництва і колективу вдасться вийти на необхідний рівень і якісно виконувати покладені на мене посадові обов'язки.

Головний спеціаліст відділу
використання інформації документів

В.П. Клименко